

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 " — "
Negyed évre	1 " 50 "
Egyes szám ára	6 kr.
Külföldre egy évre	8 frt. — kr.

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap,
a csikmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

Hirdetések közlési díja:

minden egy hasábos 1 garmond
sorért vagy annak térfogatáért
4 kr. s minden egyszeri közlés
után 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A "Nyílttér" rovatban
közlendő cikkek soronként
10 kr. díjért közöltnék.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ-HIVATAL:
Kézdi-Vásárhelyt: Csik-Szeredában: Székely-Udvarhelyt:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

T. Nagy Imre szerkesztő lakásán.

Dr. Káldéó Ferenc szerkesztő lakásán.

A lap tartalmát illető közlemények, valamint előfizetési pénzek, hirdetmények, nyíltterek stb. mindhárom szerkesztőségben és kiadóhivatalban elfogadtnak.

Kézdi-szék, 1882. július hó.

A sajtó az újabb időben élénkebben kezd foglalkozni a földművelés érdekeivel és sürgeti az agrarius politikát.

A sajtó eme foglalkozása és sürgetése valóban indokolt és tagadhatatlanul a földművelő néposztály fájó szívének és mindennapiassá vált keserű panaszaival méltó nyilvánulása.

Igen, mert a földművelés siralmas állapotát még azon pénzoligarchák is bekezdették látni, a kik a földművelés haladásának ellenségei valának. Most látják már, hogy azon hangyaszorgalmu népet, mely arczának verejtékével műveli az ősök drága vérével áztatott magyar haza áldott rónaságait, sőt girbe-görbe tereit is: nyomor, inség és pusztulás fenyegeti.

Hogy napjainkban valóban a földművelő néposztály és főképp itt a szalagkeskenyre darabolt és hasogatott csekély földbirtok van a legnagyobb veszélynek és tehernek alávetve: azt, a ki a nép jelenlegi élet- és társadalmi viszonyait egy parányi figyelemre méltatja, azonnal láthatja.

Ezen végpusztulásra vezető helyzetten pedig az agrár politika lenne hivatalva segíteni, mely biztosítaná a földművelőt, a ki dolgozik és termel a töképenzen ellen, ki közvetít, cserél és üzérkedik. Ki nem érzi és látja a töképenzesek féktelen nyereszkeskedési vágyát s a munkások kiszivattyuzására irányuló rettentő hajlamát?

Köztudomásu dolog, hogy a földbirtokos osztály pusztulásának főoka a földbirtok aránytalan tulterheltségében és a világhatalmat kezükben tartó pénzes embereknek törvények által nem korlátozott nyereszkeskedési hajlamaiban rejlik.

E bajon segíteni kell. Hazai földművelésünket fel kell szabadítani a reánehézülni nyűg alól.

Gazdasági egyleteinknek minden buzgalmutat és tevékenységüket lanthatlanul oda kell irányítani, hogy a törvényhozást befolyásolják a szükséges lépések megtételére.

A gazdasági egyletek csak társadalmilag működhetnek, a társadalom pedig gyenge, nem rendelkezik azon eszközökkel, melyekkel a bajt orvosolni lehet; a törvényhozás kell tehát, hogy segédkezet nyújtson.

A törvényhozásnak kell ellensúlyozni és megsemmisíteni a földművelést sújtó törvényeket, melyek a földművelés fejlődését és a gazdasági egyletek működését eddig akadályozták és bénították.

Ha mi a földművelő nép fennmaradását biztosítani akarjuk jó törvények

által uzsora, váltóképeség, feldarabolás ellen: kívánjuk, hogy az ingó vagyon is megadóztassék aránylagosan s hogy ott keressék a kereset pangását, a hol azt keresni kell. Műveltség, értelmiség és szorgalom nem bírják a földművelést emelni; ahhoz kell olesó töke, jó vásár s igazságos adórendszer.

Székely népünk páratlan szorgalommal műveli csekély birtokát s ropant nagy érdeklődéssel viseltetik a műveltséget fejlesztő minden intézmény iránt, de azért számtalanszor keserűen kell éreznie, hogy fáradsága után nincs, mit egyék.

Földművelő népünk helyzete már-már tarthatatlanná lett s ha még így fejlődnek nemzeti s társadalmi életviszonyaik és segítve nem lesz e bajon: bekövetkezik a végveszély órája, melyet minden honpolgárnak megakadályozni szent kötelessége.

Ne hangozzék tehát el a szó pusztán; a szót kövesse a tett, hogy a tettek nyomán jöjjön e népre jobb jövő!

Felvidéki.

Uj államjegyek. Tudvalevő, hogy a közös pénzügyminiszterium már régebben új egy-forintos államjegyek kibocsátását határozta el. Az új államjegyek alakja és technikai kiállítására fölött folytatott tárgyalások igen hosszadalmasok voltak, mivel egy a technikai haladást, mint az ezzel kapcsolatosan kifejlődött hamisítást is tekintetbe kellett venni, s a mellett az államjegyek művészi kiállítására is nagy figyelmet kellett fordítani. A tárgyalások néhány hét óta be vannak fejezve, s az új államjegyek készítése javában folyik. Mindenekelőtt természetesen a lemezek készítéséről van szó, ha ezek elkészültek, akkor az új pénzjegyek nyomását is azonnal elkezdik. A közös pénzügyminiszteriumban azt hiszik, hogy az új egy-forintos pénzjegyeket még szeptember havában kibocsáthatják.

Tanügy.

A felső népiskolák reformjáról.

Kézdi-Vásárhelyt, 1882. július 21.

A „Székelyföld” f. évi 80-ik számában a fenti cím alatt egy közlemény jelent meg. A míg egyfelől örömmel vesszünk tudomást a jelzett irányban való mozgalmról, addig másfelől nem hagyhatjuk szó nélkül a székelyföldi felső népiskolai tanító-testület által tervbe vett s fölterjesztendő memorandum egyes pontjait. Hogy a felső népiskolai intézmény jelen szervezetében nem felel meg a czélnek, az ma már mindenki előtt eléggé ismeretes. Épen ezért csak údvözölni tudom a székelyföldi felső népiskolai tanító-testületet, midőn a felső népiskolák 8—12 éves főállása után reformterveket ajánl s ebben általános mozgalmat ügyekszik létre hozni. Hanem véleményem szerint a memorandumnak 2—3 pontja nem hogy az ügy előbbrevitelét eredményezné, de sőt

akadályul szolgálhat arra, hogy az egész felső népiskolai reformterv még most halva született eszme legyen. A memorandumnak többi pontját aláírom s én is ohajtom, hogy a felső népiskolai intézmény gyökeres módosításokon vitessék keresztül.

A memorandum pontjai közül kifogás alá esik véleményem szerint a következő passzus: „a gazdasági és ipari szakosztályu felső népiskolák a közokt. miniszterium fősége alól a földművelési miniszterium alá rendeltessenek.” E pontja a tervbe vett memorandumnak nagy bizalmatlanságot mutat a közokt. miniszterium iránt. Eből világosan az tűnnék ki, mintha nevezett miniszterium eddig mit sem tett volna a felső népiskolai intézménnyel szemben s ezért azt most 8—12 évi főállása után egy másik miniszterium fősége alá kell helyezni. Én úgy hiszem, hogy ezen változtatással épen semmi módosítás sem történék az intézmény fölött. Hisz egyik miniszteriumnak ép úgy áll érdekében a resortjához tartozó intézményeket fejleszteni s céljuknak minél jobban megfeleltetnie, mint a másikat. Fölöslegesen tartom tehát a cserét. Azután meg jól tudjuk azt, hogy a közokt. miniszteriumban épen most van folyamatban, hogy a polgári és felső népiskolák mellé — mihelyt arra kiképzett egyének lesznek — műasztalos, műlakatos s más, a helyi érdekeknek megfelelő iparágak állításának föl. Ez egy intézkedés is bizonyára a felső népiskolák népesedésére befolyással lesz.

Kifogás alá esik továbbá a memorandumnak következő pontja is: „Tétessék törvényhozási intézkedés az iránt, hogy azon községekben, hol felső népiskolák vannak, valamint az ezekhez legtovább négy kilométernyire eső községekben az ismétlődő iskolások a felső népiskolába köteleztessenek járni.” Ezen pont oly valamit ohajt, a mit kivinni lehetetlen. Lehetetlen pedig azért, mert az elemi népiskolát végzett 12 éves növendék, ha a tanulói pályán marad továbbra is, bizonyára minden erőltetés nélkül megy magasabb intézetbe; a ki pedig az elemi iskola bevégezése után valamely más pályára megy, az a törvény értelmében 15 éves koráig az ismétlődő iskolások kötelekebe tartozik. Már most szeretném tudni, hogy azt az ismétlődő iskolaköteles tanulót, ki vagy iparos tanuló, vagy mezei munkás, miképpen lehetne a mindennapi iskolába-járára szorítani? Ha e pontja a memorandumnak életbe lépne, én úgy vélekedem, hogy ez nem hogy előnyére válnék a felső népiskolai intézménynek, de sőt sok kellemetlenségnek vetné meg alapját. Utána kell csak komolyan gondolkodni s nem hiszem, hogy igazat ne adjon nekem a t. tanító-testület.

A harmadik pontja a memorandumnak, a mely kifogás alá esik: „hogy a gondnoksági intézmény, mint jelen szervezetében az iskolák felvirágzásának egyik akadály, törültsessék el, vagy legalább gyökeresen reformáltassék.” Hogy e pont minő összefüggésben van a felső népiskolai intézmény reformkérdésével, alig érthető. Hogy minő okok alapján mondja

ki a memorandum e pontja, hogy a gondnoksági intézmény az iskolák felvirágzásának egyik akadály, ezt még kevésbé lehet érteni.

A felső népiskolai intézmény felvirágzását nem a gondnoksági intézmény hiányos szervezetében kell keresni, mert ez véleményem szerint nagyon is keveset folyhat be arra; hanem keresni kell azt a felső népiskola jelen szervezetében, a mely oly célt tűz ki, a mit a nép felfogni ez idő szerint nem tud. Arra kell tehát minden erőnket felhasználni, hogy a felső népiskolának is oly irány és cél jelöltsessék ki, mint a polgári iskoláknak. Ez képezne véleményem szerint az iskola felvirágzásának fő sarkpontját.

A gondnoksági intézményt pedig, mint olyat, melyre szép misssio van bízva, tisztelni kell, sőt ha nem volna, teremteni kellene. Igen, teremteni kellene, mert ez intézmény által az a cél lebeggett a törvényhozó testület előtt, hogy csak úgy hozhatni a családot az iskolához mentől közelebb, ha a szülők is érdeklődnek az ügy iránt. Én ohajtom, hogy ez intézmény fejlesztesse tovább, hogy a család és iskola között távolgót irt mihamarább betölteni lehessen. A székelyföldi felső népiskolai tanító-testület által ajánlott többi reformpontokat készséggel aláírom s elfogadom, kívánva egy-szersmind, hogy e mozgalom országsszerte visszhangra találjon.

A mi pedig a Tusnádon tartott felső népiskolai tanító-testület gyűlésén való meg nem jelenhetést illeti, személyemre vonatkozólag menssen ki azon körülmény, hogy elháríthatatlan családi ügy tartóztatott vissza. Különben sajnálom, hogy egy ily nagy horderejű gyűlésből elmaradni kény-szeríttem.

Gyöngyösi István,
felső népisk. tanító.

A csiksomlyói r. k. tanító-képezde.

(Felelet a „Közművelődés” hasonczimű cikkére.)

Csik-Somlyó, 1882. jul. 26.

A Gy.-Fehérvárt szerkesztett „Közművelődés” június 24-én és július 1-én megjelent számaiban terjedelmesen foglalkozik a csiksomlyói r. k. tanítóképezdével s egész studiummal iparkodik bebizonyítani, hogy az czéljának csak akkor felelhet meg, ha Fehérvárra átvitetik.

Azon kérdés: Fehérvárra vitessék vagy Cs.-Somlyón maradjon a tanítóképezde, oly gordiusi csomó, melyet egykönnyen megoldani nem lehet.

Ha a „Közművelődés”-ben Fehérvár mellett és előnyére felhozott indokokat tekintjük csupán, könnyen eltántorodhatunk. Legyen szabad azért nekem ezeket a Csik-Somlyó mellett szóló érvekkel összehasonlítani.

Mindenekelőtt kétségbe kell vonnom azt, hogy azért, mert a tanítóképezde Somlyón van, valakinek az juthatna eszébe, hogy nem áll az erdélyi püspök, mint supremus director közvetlen felügyelete alatt; mert akkor ugyanazt kellene mondani a fehérváriak kivételével az összes erdélyi r. k. tanintézetekről is.

A közellétben szintén nem látok semmi biztosítékot. E tekintetben könnyen úgy

járlhatnánk, mint a tapasztalat számtalan-szor is bebizonyította, mint az egykori pász-torral, ki felhagott a fa tetejére, hogy a nagy térségen elszéledt juhait szemmel tarthassa; s míg a legtávolabli ugrándozók minden mozdulatát látta, nem vette észre, hogy a fa alatt levőt megette a farkas.

Téves azon felfogás is, hogy csakis a püspöki székhelyen nyerhetnének a tanítóképző növendékei kellő kántorális ismereteket. Nézetem szerint nem a hely, hanem a tanítószemélyzet képzettsége, buz-gósága, a tanítás tervének minősége, az ifjak előismerete, tehetsége és odaadó munkálkodása irányadók a szerzendő ismeretekre nézve. A jelenlegi tanítószemélyzet a mostani tanterv alapján ugyanezen nö-vendőkekkel Fehérvárt sem mutatna fel több eredményt, mint Cs.-Somlyón.

A „Cantus Gregorianus” nem ismerése szintén nem lehet ok arra, hogy a képezde Gy.-Fehérvárra átvitessék; mert ha a tanítás tervébe felvételük, itt épen úgy kiképezhetik magukat e tekintetben is, mint amott.

Nem fogadható el indokul azon állítás: hogy a vallásos szellem Fehérvárt jobban volna fejleszthető, mint Cs.-Somlyón. Mert, ha a „Közművelődés” állítása szerint csakis a nagyszerű isteni tiszteletek és a szertartások teljessége mellett fejlődik a vallásos szellem: a püspöki székhelyek lakóinak kivételével minden vá-ros és község katolikus hívei megvolnának fosztva annak még a lehetőségétől is, hogy ezen szellemet ápolhassák; mi egyenlő volna ezzel: az összes katolikus világ rop-pant nagy többsége nélkülözi a vallásos szellemet.

Ha azon szempontból, hogy német és oláh nyelvet tanuljanak a kántor-tanítók, Gy.-Fehérvárra vitetnék a képezde, annak az lenne a következménye, hogy eltelnék az intézet zsidó és oláh ifjakkal, kik nem moz-dítanak elő a katolikus érdekeket, hanem csak kizsoranának a magyar és székely ifja-kat, mely utóbbiak ez idő szerint kizáróla-gos gyakorlói ez intézetnek. Különben a ta-nítónak, mint ilyennek, Magyarország terü-letén hivatalos nyelve a magyar, mint kán-tor-tanítónak ezen kívül annyiban a meny-nyiben a latin nyelv ismerete is szükséges. A német és oláh nyelvre hivatalos tényke-déseknél nincs szüksége.

Hibául rovatik fel, hogy Cs.-Somlyón az ifjak nem csiszolódnak és társadalmi rou-tint csakis a falusi táncokban nyernek.

Ez ellen nem szólok, mert a legfénye-sebb multságokból felsőbb intézkedés foly-tán lettek kizárva; azt hiszem azonban: ezek is vannak minden tekintetben olyanok, mint a fehérvári chargin-bábok.

Az sem szolgálhat indokul, hogy csak akkor birhatnak a tanítók helyes paedago-giai ismerettel, ha ugyanazon egyéntől hall-gatják, kitől a papnövendékek. Mert a paedagogiai ismeretekre nézve nem az az irány-ado, hogy hány egyéntől hallgatják, hanem milyen rendszerrel és minő elvek alapján kezelik e tudományokat.

A szerzetesekre vonatkozólag elfoga-dom ugyanazon állítást, hogy napról-napra fogyatkoznak; de ennek dacára merném állítani, hogy százados jogaikról, melyekkel ezen intézetekhez kötvék, nem egy könnyen mondanak le.

Nem vihető át a tanítóképző Fe-hérvárra végre és főképen azért, mert ezen intézetnek évi 2600 frt költségeihez a „cs.-somlyói r. k. iskolák pénzalapja” mintegy 1000 frttal járul. Ha az intézet elvitetik, ezen alap, mely Csik és Háromszékmegyék-ben gyűjtetett, a csiki iskolák részére és itt is kezelik, kétségkívül megtagadná a segílyt.

A képezdének tehát ez id őszert már ezen indoknál fogva is Csik-Somlyón kell maradnia.

Kíváncos tehát, hogy boldog emléktű Fogarasi Mihály püspök által hagyományozott 10,000 frt összeg ezen intézet érde-kében melyből igénybe vétessék. A régi tan-terv, mely sem az állam követelményeinek, sem a katolikus érdekeknek nem felel meg, egy szakbizottság által újra dolgoztassék; s úgy a tantervre, mint tanterekre nézve

a feltételek előirassanak. Allittassék fel a gyakorló iskola, rendes minta-tanítóval el-látva. Mert, hogy az elemi iskola ilyennek nem tekinthető s valóban nem is tartatik, bizonyítja a vallás- és közoktatási minisz-ternek 1879/so-80/81 évről szóló jelentése, melynek 214-ik lapján ezen intézetről azt mondja: „Hiányzik a gyakorló iskola”.

Ezen gyökeres átalakítás annál in-kább szükséges, mert rövid időn remélni lehet, hogy a vármegye a praetoralis épü-letet tanodai czélokra át fogja engedni s a szállásviszonyokból származott sok hátrány és baj is el leend hárítva.

Móricz Gyula.

Borszéki levél.

1882. július 13.

Hasztalan hirdette az igazgatóság hi-vatalos jelentése, hogy „a fürdő-évad jun. 15-én veszi kezdetét”. Nem jött senki. S ha „Salamon” zenekara meg nem érkezik: valószínűleg Borszákon ma sücs több für-dő-vendég annál a pár szál pincér-legény-nél. De hát a kolozsváriak nem ok nélkül büszkéek Salamonnjukra! Alig kezdi huzni az általa szerzett „Borszéki induló” akkord-jait, már is el kezdenek némulni a mada-rak; ábrándos lépésekben andalognak félre a sétányokat uraló bivalak és — csapatosan özönlenek a vendégek. Tessék aztán még valakinek kétségbe vonni a kolozsváriak patriotikus büszkeségének jogosultságát! Ime, még a borszéki fürdő-évad is az ő Sa-lamonjuktól veszi kezdetét. Az ahoz értő emberek ugyan azt mondják, hogy a fürdőző publikum csak várta, hogy állandóvá legyen a jó idő, s most, hogy azzá lett, azért özön-lik oly tömegesen; de hát a tények ellen nem lehet okoskodásokkal harcolni. A tény pedig az, hogy Salamonék megérkezte előtt nem volt senki Borszákon, most meg an-nyian vagyunk, hogy alig győzi az ember nézni a sok új arcot. Eddig a lakások va-lamennyie csak úgy kongott az ürességtől s most nemcsak hogy nagy részben el van-nak foglalva, hanem a megérkezettek által a később jövő ismerősök számára mind egy-től egyik előlegezve is. S a fürdőigazgató-ságnak elég alkalma nyílik megmutatni, hogy a „holt évad” alatt gyűjtött elég erőt az annyi sok és különféle igények kielégíté-sére. S e tekintetben nem lehet senkinek oka a panasza. Sőt el kell ismernünk, hogy a külső csinyt illetően is igen sokat tett a mult év óta. Az utakat és sétányokat nagy költséggel rendbe hozta; a főkt fel-letti sétányt megnagyobbíttatván, csinosan planiroztatta és fákkal beültetette. Az er-dőbe vezető sétányokat már két év óta folyton fásítottja s itt valóban meglepő az az ügyesség, melyet a kertész a fenyű-ültetés körül kifejtett: 10—12 öl magas fá-kat ültetett át a legszebb sikerrel. Egy szóval elismerésre méltó az a buzgalom, melyet az igazgatóság a fürdő érdekében ki-fejt. Csak hogy van Borszáknak egy igen nagy hátránya: a klíma. Borszákon is t. i., mint egyáltalán az ily magasban fekvő s erdőtől körülvevő völgykatlanokban, a napi hőmérséklet igen ingadozó. Az olyan időjárás-nál is, mint pl. a mostani, a déli órákban s gyakran egész esti 6 óráig a hőmérséklet foka akkora, hogy még a tenger színe felett csak 100 mtrrel magasabban fekvő fürdőre se hozna ségyent, de nap lementé után hirte-len annyira lehűl, hogy ekkor felső kabát nélkül veszélyes járni, s a mi még ennél is kellemetlenebb, ugyanez történik napköz-ben is, ha csak egy negyed óráig tartó eső is talál beköszönni. Érezhető is, az igaz, e klimatikus hátrány suiya Borszákon, de hát hiában! Ezen már aztán nem segíthet sem az igatóság buzgalma, sem Salamon zenekara.

—p. —s.

Levelezés.

Kovácsna, július 18.

(Vízáradás.)

Az öreg emberek minden érdekes do-logra vissza szoktak emlékezni, de olyan vízáradás, minő 18-án volt, emlékeztetik szerint soha sem történt Kovácsnán. Dél-

után fél 3 órakor a Piliske nevű hogy te-tején egy sűrű sötét felleggomoly elzárta a nap fényét s pár perc alatt rettenetes zá-poreső kezdett szakadni, mely egy és fél óra hosszat iszonyatos viharral szakadatl-anul hullott. 5 óra után a Karácson-patak nevű árok felől különös zugás volt kivehető s nagy tömeg várta kíváncsian a törté-nendőket ki erkélyen, ki kisebbszerű ma-gaslaton s igen sokan plane sima helyen gyönyörködtek, mily csinosan lepi el a Karácsonpatak a piacz-tért.

A gyönyörködés érzelmét nemsokára a félelem váltá fel, midőn nagy zugással épületrészek, gazdasági eszközök, virágáll-ványok virágokkal s minden gondoldható erdei növények és fák váltakozva siklottak egymás mellett a piaczteren roppant sebes-séggel. Érdekes látvány volt, hogyan mene-kültek egyesek, kiket a víz az utcára vagy a piaczteren lévő nagy hidra szorított, minő posztót foglaltak el, minő változaso-son mentek át, midőn egyre szorongóbbá vált helyzetük.

A Karácson-patak csak előhírnöke volt egy később kifejlődő rettenetes nagy víznek.

A legborzasztóbb érzések lepték meg a közönséget, midőn a Kovácsna víze nagy zugással és rombolással leérkezett a piacz-terre; a menekültek már nem találták kielé-gítőnek helyüket, bábeli zavarban szalad-tak a jobb karban lévő pallókhoz s mintha csak a gondviselés planizálta volna ki, minden palló akkor szakadt le, midőn már az utolsó is átmenekült. A piaczteren lévő védfalakat és töltést óriási ropogással sza-kitotta fel a vizet átszelő ódonszerű nagy híd s hatalmas roppanások közt küzdött a bősé elemekkel, melyek vadul szökeltek 1—2 ölnyi magasságban.

Vége volt a közlekedésnek. Az egy-más átellenében lakó kedves ismerősök jaj-veszékélő siránkozásai megható jelenetet képeztek; felér kendők lengetésével bu-csuztak el egymástól. Mentő eszközök hiá-nyában rá volt már mindenki készülve egy szomorú kimeneteli katasztrófára.

A piacz felső részén álló husvágó he-lyek, melyek korlátot képeztek a víz és felső piaczter között, sakkugrásban tért en-gedtek a romboló víznek, melyek közül egy nehányat teljes berendezéssel végkép ösz-szerombolt, a másokat pedig valóságos bos-nyák stílyben elhelyezte a piaczteren. Ez volt az áradás netovábbja, — az erdőről ha-zamenekülő állatokat sajátságos variálással hozta a víz, némelyik átakadt egy nagy tönkőn, a másik bival hátán menekült egy malacz; szárnyas állatok siralmas csapógása, bival, tehén és más állatok hangjaiból ala-kult diszharmónia fájóbb érzéseket csinál-tak, mint Bethoven gyász-indulója.

Némelyek siratták az erdőn munkál-kodó férgeiknek szomorú sorsát, — mások egy kimuló állat végtisztességére kezdettek zokogni.

Egy szegény asszony reményt vesztve sirt elveszett malaczaiért, s midőn férje vi-gasztalta volna, a vizár bevetette a kapun az elveszettnek vélt malaczot. — Hogy a piacztert megkímélte az ár a nagyobb sze-rencsétlenségtől, annak tulajdonítható, hogy nem a víz főmedrén, hanem egy mellékme-derben, mely a piacz felső terével rézsutos irányt tart, haladt a nagyobb tömeg; el-lenkező esetben a piacz főtere és kit udja, minő utcák estek volna áldozatul.

Minő károkat okozhatott és hogy élet-veszély volt-e, azt leírni még nem lehet. Ugy néz ki Kovácsna fő-tere, mint egy nagy harcmező; roppant nagy fák szanaszét hol összehalmozódva, hol szétszórta, mint any-nyi elesett katona, némely félig eliszapolva, másik fönn áll kissé félre dőlve, mint egy megsebzett hadvezér. Nagy kőgúlnak, mint egyágyutelep, a gondtal rendbehozott sétány beiszapolva, mint egy vérmező, félig vagy egészen kiesavart fáknak helyei, pallóknak romjai, az átszakított ut, a meder védfalai-nak a helyei szomorú tátványt nyújtanak. A mezőn is néma üresség tátong, takar-mányfüvek és gabnanemek tönkre vannak téve.

A víznek nagy hatását megérezte Páké, Barátos és Czofalva községe. Páké-

ban egy igen jó karban lévő malmot egészen elsodort, határát előntötte; Barátos és Czofalva úgy néz ki, mint Velence; hatá-ruk a tengerhez hasonló. Az állami ut is sok helyen van áttörve. Ideje volna már, hogy éljőjön hozzánk is a vízszabályozás országa. Különösen Kovácsna községe, hol anyagban nincsen hiány, igen ésszerűen tenné, ha a községen átszaladó rakoncátlan s jelenleg nagyon rendetlenül folyó patakot egy értei-mes mérnöknek átadná szabályozás végett.

Szinházi levél.

Sz.-Udvarhely, 1882. jul. 9.

(Vége.)

A program második pontja: „III. Rikhard király 1-ső felvonása a világhírű koporsó-jelenettel”. E jelenet választása úgy hisszük, nem volt a legjobb gondolat Molnár urtól. Dialogjelenet művészi elő-adása két művészt kíván; s bármikép igyekszik is az egyik: a másik hibáit és gyengeségét nem leplezheti el, sőt ellen-kezőleg az lesz neki is kárára. Ezt tapasztaltuk itt is. Mert (bocsánat V. R. kisasz-szonytól, ki itt nem is volt szerepkörében) Molnár ur „Rikhard”-ja művészi alakítása mellett (csak az az átkos mimika ne volna!) „Ledy Anná”-nál csak a jó igyekezetet lát-tuk; s ez nagy kárára volt az összehatásnak s így természetesen M. urnak is. A Várady Rózsa kisasszony hangja még nem képes a magasabb kodályhullámzás száfoku lép-esőjén oly virtuozitással szökdelni, mint e jelenet töle megkívánta volna. Különben ez nem csoda. Hiszen ép Molnár urról is természetesen, jóval élesebb kritikával szólva ép ezt mondhatnók.

Pár szóban nagyjában ugyan, de szí-goruan mérlegettük Molnár ur e pár tragi-kai jelenetét. Elismerjük, hogy első rangu művészünk s ép azért hisszük jogosnak a bonczolóbb ítéletet. S midőn általában véve köszönetet fejezünk ki M. urnak azon ki-váló művészetért, melylyel kisvárosunk he-lyes érzéki közönségének pár este va-lódi magasabb fokú műtélvezetet nyújtott, legyen szabad pár szóban kifogásainkat is összegezni. Molnár ur hangja a szélsőbb határokon nem elég érzes ott, hol kellene s ép úgy nem elég olvadékony ott, hol kel-lene. Pathosa gyakran mutat Horaciusi ló-lábakat; s az érzelmesség lágy hangjait sok-szor érthetetlen suttogással, majd kifeje-zéstelen egyhangúsággal adja vissza. S még egyet. Molnár ur ellen az első kifogás mindig az volt, hogy m o d o r o s. S hogyha ez a hiba kirívó volt még a nagy színpa-dokon is, hol a méretek és a távol jóval nagyobbak, annál inkább kirívó volt a mi kis színpadunkon, hol a néző úgy szólván kezével eléri a színészt. A tulzó, sokszor majdnem neveltséges mimika s az érthet-ten kémozdulatokból álló gesztus egészí-tik ki, Molnár ur, ismétlem, nagy szabásu művészi alakítása ellen emelt megjegyzé-seinket.

Az est utolsó darabja Görner fent em-lített vígjátéka volt, az „Angolosan”. Miért kereszteltetett ez „Az angol és szebeni ban-kár” czimre, Molnár ur a megmondhatója. Különben e darab előadásáról elmondhat-juk, hogy a M. ur „Gibbon”-ja mellett a da-rab többi szereplői is jól állottak meg he-lyüket. S itt különösen a Várady Rózsa k. a. Szivesy Adélt kell kiemelnünk, mint nagyon sikerült szerepet. Itt a kisasszony már szerepkörében volt s meg is látszott. Szóval e darab sikere igazolta azt, hogy a „székelyudvarhelyi dráma-szintársulat” kö-zépfajú drámákra s kisebb boházatokra jó erővel rendelkezik, míg jellem-darabok előadására nagyon gyöngé. Az akarat, kitar-tás és jó alkalom azonban sokat tehet. A két első maguktól a színészekről függ, az utolsó most szintén megvan (M. ur vendég játéka). Ha a társulatnak csak egyetlen tagja lesz méltó tanítványa a mesternak, Molnár ur fáradsága legszebb jutalmát ugy nyeri. Őszintén kívánjuk.

Paal Árpád.

Értesítés.

I. A székely-udvarhelyi állami főreáliskolában a jövő iskolai év szeptemberhő 4-én nyitottik meg; a tanulók intézetbe a megelőző három napon vétetnek fel. A tanítás 5-én (kedden) kezdődik meg.

Az ismétlő és felvételi vizsgálatok a beiratás napjain tartanak. Egyébiránt a felvétel a múlt évi iskolai bizonyítványok alapján történik. Ismétlő vizsgálatra kizárólag azok állhatnak, a kiknek csak egy tárgyból van elégtelen osztályzatuk. Az előkészítő osztályba a tanulók vizsgálat alapján vétetnek föl az elemi és népiskolákból.

Díjak. Az előkészítő osztályba való felvétel s benne a tanítás teljesen díjtalan. A reáliskola osztályába lépők egyszer mindenkora 2 fnt 10 kr beiratási díjat fizetnek, s ezen fölül évenként 1 fntot a „tanulók könyvtára” számára. A „tandij” egész évre 12 fnt, mely két részletben, félévenként előre fizetendő be. A szegénysorsu tanulók, ha kellő magaviseletet s a tanulásban jó igyekezetet tanúsítanak, kérelem folytán a nm. kormánytól „tandij-mentességet” nyernek, melyre mindaddig számot tarthatnak, míg ugyanilyen tanulói minőségökben megmaradnak. A múlt isk. évben a „tandij” minden illetékes kérelmezőnek elengedtetett.

Hogy intézetünk egyes növendékeinek, a kik esetleg oly pályára kívánnának lépni, melyen a latin nyelv ismeretére szükségök van, alkalmuk legyen e nyelv megtanulására: a nmélt. vall. és közokt. minist. 1881. 12525. sz. intézvénnyel folytán reáliskolánknál az 1882/3. isk. évben is két rendbeli latin nyelvi tanfolyam nyitattik meg, egy a haladó, más a kezdő önként vállalkozó tanulók számára, heti 4—4 órával. Ezen ingyenes tanfolyamokat a tanárnak latin nyelvtanításra képesített tagjai fogják vezetni.

A szülők megkeresésére, kik gyermekeiket az intézetbe szándékoznak adni, az igazgatóság szívesen ad tüzetesebb értesítéseket s jelesen utbaigazításokat tanulók tisztességes teljes ellátására (havonként 15—18 fntért) vállalkozó családok iránt.

II. A nmélt. m. kir. vall. és közokt. miniszteriumnak 1874. évi 14434. sz. intézvénnyel folytán a székely-udvarhelyi állami főreáliskolánál a Dávid Antal Mózes-féle alap kamataiból az 1882/3. isk. évben is 600 forint fog 50—, 25— és 12 forintos ösztöndíjakul kiosztatni, melyekre ezennel pályázat hirdettetik.

Felhivatnak tehát azok, a kik ilyen ösztöndíjat elnyerni óhajtanak, hogy a) székei származásukból, b) szegénységük miatt és c) a reáliskola osztályai akármelyikébe való felvételre megkívántató tanulmányaikat igazoló okiratokkal felszerelt s a nm. m. kir. vall. és közokt. miniszteriumhoz czimzett folyamodványukat f. év október hó 1-ig a székely-udvarhelyi állami főreáliskola igazgatóságához nyujtsák be, az elkésve érkező folyamodványok csak különös figyelmet érdemlő okokból vétethetvén tekintetbe.

Héjja Andre, s. k.
a sz.-udvarhelyi kir. állami főreáliskola igazgatója.

*

III. Udvarhelymegye s beléje kebelezett Udvarhelyváros törvényhatóságai a székely-udvarhelyi állami főreáliskolába járó 60 szegénysorsu tanuló számára az 1882/3. iskolai évre is ingyen lakást ajánlanak föl, melyben a tanulók ágyfát, asztalt, széket, fűtést és világítást ingyen kapnak; egyéb apróbb közös szükségek költségeit a lakásra fölvett tanulók közösen viselik. Nevelői felügyeletről a nevezett törvényhatóságok gondoskodnak.

Ezen javadalomért a reáliskola osztályába lépő oly szegénysorsu tanulók folyamodhatnak, a kiknek iskolai bizonyítványuk elégséges, erkölcsi magokiviselete pedig jó; folyamodhatnak továbbá az előkészítő osztályba a népiskolából jövő szegénysorsu tanulók is, hogyha az év elején

felvételi vizsgálatot kiállanak. A folyamodványok „az udvarhelymegyei és udvarhelyvárosi reáliskolai bizottsághoz” intézendők, mely az isk. igazgatóság ajánlatai alapján eszközli a főlvételeket. A folyamodványokhoz okvetlenül hozzámellékelendő a szülők vagyoni állapotának kimutatása is. Oly folyamodók, a kik netalán jobb vagyoni állapotuknál fogva teljes ingyenességet nem vehetnének igénybe, fölvétehetnek ugyan, de csak 5 o. é. fnt évi díjért. A folyamodványok f. év augusztus hó végéig fennirt bizottsághoz benyujtandók.

A kik a lakásra fölvétehetnek, hogy helyöket megkaphassák, szeptember hó elején jelentkezni kötelesek az egyúttlakásra közvetlenül felügyelő tanárnál, Barabás Domokos urnál, az egyúttlakás helyiségében.

Megjegyzések. Az egyúttlakással egyúttétkezés (ekspó) ismeretes rendszere van kapcsolatban, melyben 10—12 legszegényebb tanuló ingyen nyer részt; ezek a közös költségek fizetése alól is fölmentetnek. Ezért viszont kötelesek lesznek a közös ebédeket behozni, valamint a lakoszókat tisztán tartani, s a szükséges vízzel ellátni.

15 o. é. fnt díjért az előkészítő vagy a reáliskolai osztályokba lépő bármely jó magaviseletű tanuló felvétethetik — kívánat folytán — az egyúttlakásra, kivétel nélkül ugyanazon jogok és kötelesekégek mellett, mint a szegénysorsuak. Ezeknek is a fennirt bizottsághoz kell augusztus hó végéig bejelenteniök kívánságukat.

Sz.-Udvarhelytől, 1882 június havában.

Dr. Török Albert, s. k.
alispán, a reáliskolai bizottság elnöke.

Mindenféle.

— Bényei kitűnő hírből ismert szintársulata a közönség és kritika teljes megelégedésére jelenleg S.-Sztgyörgyön működik. Minden hétfőn, szerdán és pénteken előadást tart Előpatakon s mint értesülünk, Tusnádra is le fog rándulni pár előadásra. Augusztus 20-án érkezik K.-Vásárhelyre; a bérletet 10-én fogja megnyitni. Felhívjuk a közönség figyelmét a bérlet megnyitására és pártolására annál is inkább, mert ritkán lesz szerencséje ily rendezett és kitűnő vidéki szintársulat előadásait élvezni.

— Az iszákosság újabb áldozata. Gyergyó-Szárhegyen Szabó István ezeltől köztszített derék gazda volt, szép birtokkal és marhaállománnyal. Szerencséjének azonban nyakát szegte fiatal felesége (Szabó Juliánna), a ki belemerült nemcsak az iszákosságra, hanem mindazon bűnökbe, melyek a 10 parancsolatban (az 5 kivételével) foglaltatnak. Ezáltal férjét kipusztította csaknem mindenkiből, minek az lett természetes következménye, hogy a férj is bele kezdett az ivásba; a házi béke pedig székelesen szolva, „borsosan” jutott. Az asszony e hó 10-én reggel is már 4 órákor részegen botorkált haza, s az e miatt békétlenkedő férjét egy kövel képen teremtette. A mi erre történt, az titok, de az asszonyt 9 órákor a szomszédok s következőleg a községi előjáróság is, élén az orvossal a szoba padlatán elterülve, megfojtva találták. A 11-én kiszállott törvényszéki vizsgáló bizottság a bonczvizsgálat alapján szintén konstatálta az erőszakos halált. A gyamu, fájdalom, a férfit terheli, kit azonnal el is fogtak s bevitték Szt.-Miklósr. Megrendítő volt a jelenet ugy a temetésen, (melyen Both Ferencz plebános tartott esattanos beszédet, kiméltelenül ostromozva az asszonyi iszákosságot), mint az utnak induló férfi bucsuja, ki szivrepszőten síró kis leánya ölelése és csókjai között vett rövid bucsut a könnyező fölfalutól. A szerencsétlen férfi iránt mindenki a legmélyebb részvételt viseltetik.

— Felhívás. Figyelmeztetnek K.-Vásárhely város mindazon polgárai, kik az összeíró bizottság által az önk. és kötelezett tízütlők lajstromába felvétettek, hogy a jövő hét folyamán a városház nagytermében tartandó osztályozásra annál bizonyosab-

bán megjelenjenek, mivel ellenkező esetben karhatalommal fognak elővezettetni. Molnár Dénes, rendőrkapitány.

— Névtelen levelezők. Újabb időben nálunk is, mint más zuhatólő fészkekben, terjedni kezdett az epistolographiának ezen újabb neme. Anonymus uraimék betörnek a családok szentélyébe, mint böcs tanácsadók és jóakaró figyelmeztetők; betolakodnak egyesek gondolatvilágába életphilosophiát osztogatni, a csendes családi köröket felzavarni, élettársakat, jóbarátokat, barát-néket összezándorítani. Ha ez jó indulatból történik, kár a névtelenség leple alá rejtőzni, mert az őszinteség és nyíltszívűség nemes jellemek tulajdona; ha pedig más célból: sajnálnunk kell az ily fajta író deákokat, hogy a déli sírokkó nyomása alatt beteges szellemi izzadmányaitak így akarják szellőztetni.

— Hogyan halásszák a mennyköt? Imecs-falván a napokban nagy zivatar volt s a villám becsapott a patakba. Egy néhány vállalkozó szellemű ember elhatározta, hogy végre-valahára meggyőződést fog szerezni arról, hogy milyen a mennykő. Nosza hálót hoznak s egész buzgalommal el kezdik a mennyköt keresni. A falu népe áhitatos figyelemmel s visszafojtott lélekzettel várta a csoda megjelenését. Az egész patakot felkutatták, de a mennyköt nem sikerült feltalálni s így az imecsfalviak tudománysozma ezuttal nem lett kielégítve.

— Akadémikus királyné. A bucaresti lapok jelentik, hogy a román tud. akadémia Carmen Sylva költő és írónt, ki tudvalevőleg Erzsébet román királyné, tagjai sorába emelte. — Az ünnepélyes felvétel még e hó folyamán történik meg, midőn az akadémiában a király egész udvarával s a diplomatiának tagjaival jelen lesz. A királyné már dolgozik is azon a román beszéden, melyet az alkalommal tartani fog.

— A tenger alatti alagutban. Lesseps mult hó 30-án az Académie de Sciences több tagjával megtekinté a calaisi csatorna alatti alagutat. S. K. az „E—r”-ben egy hosszabb czikben emlékezik meg e kirándulásról, s abból ez érdekes sorokat mi is átvesszük: „Az alagut berendezése olyan, hogy a biztonság legnagyobb érzetét kelti bennünk. A sima krétaboltozatokat nehéz vasgyűrűk tartják, s az alagut minden további kibővülését 500—500 lépésenként hatalmas gerendák támogatják. Az alagut belseje villanyfényvel van megvilágítva, s remekül szellőztetve. Minden 150 lépésnél egy-egy Swan-féle lámpa van felállítva. Az alagut talaján erős fagerendákon két vágány fut végig. Az egyik fal alsó részén fut végig az a cső, melyen a furógép hajtására szükséges sürített levegő ömlik, s melyet már a függőleges bejáratba ereszkedésünkör éreztünk. Az alagut esése 1: 60. A tengerparttól 1000 méternyire, a tenger felszíné alatt 200 lábnyira, s a tenger feneké alatt 150 lábnyira voltak. A hőmérsék meglev volt. Beaumont mérnök arról biztosított, hogy a hőmérsék ingadozása nagyon csekély, átlag 10 fok, s ettől nagyon keveset tér el. Az alagut eddig 2000 méternyire van készen, s legvégő pontján van felállítva a furógép. Épen működése közben szemlélhettük.

Gazdaság és kertészet.

A sárga paradicsomalma nemesítéshez alanyul igen jól használható. Ezen tekintetben bir a közönséges paradicsomalma minden előnyeivel a nélkül, hogy hátrányaiban része lenne. Számos finom gyökrostja van és e növény erős és a szárazságot jobban kiállja, mint a közönséges; tenyészete csak igen későn szakad félbe, úgy hogy egészen a fagy beálltáig lehet belő nemesíteni, a mi a közönséges fajtnál lehetetlen, mert ebben augusztus végén már alig van nedvesség és héja szét nem válik.

A savanyu gyümölcsök kezelése a bera-kásnál. Mint általában tudva van, a savanyu gyümölcsök, mint a ribiszke, pöszméte, meggy stb. savtartalmuk miatt igen sok czukrot vesznek igénybe. Vogeltanár újjában egy eljárást fedezett föl, melylyel a czukorkarménységet jelentékenyen leszállítani

és a gyümölcs ízét javítani lehetséges. Eljárása következő: a növényssavakat ammóniak-tartalmu vízzel, melyet közönségesen salmiak-szesznek neveznek, meg kell kötni; ezután már igen kevés czukorra van szükség. Ha sok ammóniak adatik a gyümöleshöz, kevés eczettel lehet rajta segíteni. Vogel ajánlja ezen eljárást különösen az éretlen pöszmétéknél.

Az éretlen almának gelée készítésére felhasználása. Minthogy a folyó évben a gyümölestermés jónak ígérkezik, figyelmeztetjük a gyümölestermelőket, hogy a lehullott almákat, ha azok már nagyobbak, almagelée főzésére igen előnyösen lehet felhasználni. Az almagelée különösen gyermekes családoknál jó tápszer, melyet magában, vagy kenyérrel a gyermekek igen szeretnek. A tökéletesen érett gyümölesből sokkal kevesebb gelée képződik, minthogy a cersavból már czukor és alkohol képezetett. Az almákat meg kell mosni, két vagy négyfelé vágni s puhára főzve három napig egy edényben tartani. A hámzás nemcsak felesleges, de káros is, mert a hójában sok a cersav. Miután a pépes tömeg átszüretett, a nedvet főzés által be kell süriteni és ezalatt kellő mennyiségű czukrot adni hozzá. Oly sürtire kell ez anyagot befőzni, hogy palackokba lehessen tölteni, hogy mint almasajt, hidegen vágható legyen. Ha birsalma is áll rendelkezésünkre, jó azt is az alma közé keverni, a birs ugyanis sok és kellemes izű gelée-t ad. Más képen a birsalmát e czélra felhasználni nem lehet, magában csakis akkor lehet befőzni, mikor ősszel leszedetik és állás által megérik.

A réti füvekről. Azon nézet, miszerint a fünek lehetőleg sokáig kellene nőni, hogy sok szénát adjon, vagy pedig a rét megújítása végett magvat kell érlelni, legtöbb esetben egészen téves. A fü mennyisége ugyanis fejlődésének második szakában, mikor tudniillik a mag növelése és érlelése képezi a főmunkát, nem növekedik, míg ellenben tápértéke csökken a legértékesebb tápanyagok fogyása és az emésztetlen farostok szaporodása következtében, úgy, hogy a vén szénának tápértéke a szalmáét alig mulja felül. Ezenkívül a rét újítása végett szükséges a szénát mag-érlelésre szorítani, mert a fü gyöksarjainak továbbcsatásával ugyis mindig süríti a pázsitot, feltéve, hogy egyéb feltételek kedvezők. Azon fiatalok, melyek gyöksarjak által nem szaporodnak, oly korán érlelik meg magvaikat, hogy ezekre szénakészítésnél tekintettel lenni alig lehet.

Háztartás.

Száraz a kenyér némelyeknél már a sütés után következő második napon; mit mondanának az ilyenek azon kenyérre, mely 250 évesnél régebb? 1630-ban A. Squal kapitány által kormányozott „Mary and John” hajón Pierre Róbert és neje Anna Amerikába eveztek. 1640-ben Bostonban házat építettek, mely még mai nap is fennáll, és a város egyik legrégibb házáét képezi. Ezen házban egyéb a háztartáshoz tartozó tárgyon kívül két darab oly kétszersültet is megtartottak, melyet a Pierce házaspár Európából vitt magával. A két darab kenyér, ugy látszik, zablisztból sült és oly kemény, mint a kő. Ezen két darab kenyeret az örökösök csak kétszer engedték a házból kivinni, egyszer a Dorchester alapításának ünnepére, másodsor pedig egy jótékony czélra rendezett kiállítás alkalmával.

A szeder és málnának a jövő évben termést hozandó hajtásain kívül többet meghagyni nem szabad, magukat ezen hajtásokat is jó a málnánál 4, a szedernél 6 lábra vissza csipkedni. A vén galyakat mindjárt a gyümölcs eltávolítása után kell levagdálni.

A cseresznyének egy új eltartási módja jött legközelebb Angliában alkalmazásba. A fáról leszedett érett cseresznyét egy palackba rakva, ezt bepecsételték és jó mélyen a földbe ásták. Midőn a palackokat karácsonkor felásták, a cseresznyék oly szépek és oly ízletesek voltak, mintha akkor szedettek volna le a fáról. Ezen elrakásra természetesen csak a ropogóshaju cseresznyék alkalmasak.

Rumba rakott gyümölcs-keverék. Vegyünk egy 12 literes cserépfazekat és töltsük meg következő gyümölcsökkel azon sorrendben, a mint azok érnek. Vegyünk először is tetészszerinti mennyiségben korai számócszát, adjunk hozzá egyenlő súlyu ozukrot. Öntsünk reá egy negyed liter jó régi rumot. Hőlyagpapírral bekötve tartuk addig, míg a következő réteg gyümölcs nem érik. Ez lehet a cseresznye, mely magvától megtisztogatva, egyenlő súlyu tört czukorral a számócásra rakatik. Harmadiknak jó lesz ribiszke; ennek berakása előtt azonban jó lesz a már benn levő két réteget ezüst,

szaru, vagy fakanállal összekeverni. Ezután sorban jöhet málna, kajszin barack, ősi barack, alma, körte stb. A legfelsőbb réteget képezheti a leszemelt szőlő. Természetesen mindegyik gyümölcshöz egyenlő súlyu csukrot kell adni. A nagyobb gyümölcsöket csutkájuktól vagy magvaitól megtisztítva, darabokra kell vágálni. Minden új réteg berakása előtt a régieket össze kell keverni. Szilva és savanyú gyümölcs a berakásra nem alkalmas. Rumot csak legelőször kell egy negyed liternyit beönteni; ez annyi nedvet képez, amely a gyümölcsök befedésére elegendő. Egy ily fazék eltart két évig is, nedve a legkellemesebb és aromikusabb liqueurnél is kellemesebb.

Hogyan lehet izletes beefsteakot készíteni. Melegítsünk fel egy lapos vasserpennőt a tűz felett. Aztán, ha a hus nem puha, verjük meg jól, hogy rostjai összerajjenek. Mikor így a hus és serpenyő között vannak, tegyük be az előbbi gyorsan a serpenyő forró fenekére és hagyjuk ott sutorogni, de fordítsuk meg, mielőtt megsülne. Jó a serpenyő sütés alatt befedni a hő megőrzése végett. A sózást ne végezzük addig, míg a hus sütése csak nem befejeztetett. Midőn már a hus csak nem megsült és megszózatott, adjunk hozzá egy kávéskanál hig tejfelt és engedjük fővése jönni. Ha tejfel nincs, tejsírt vagy jó tej is megteszi a szolgálatot, de ez esetben a tej ráöntése előtt jó lesz s hushoz kevés jó, friss vajot adni. Rövid idő alatt kész a beefsteak és tányérra téve körül lehet azt garnírozni. A forró serpenyőben gyorsan sült husze igen finom, mely nem száll el, ha a serpenyőt befedjük. Míg a hus sül, a hozzá adott tejfelt vagy tejet magába szívja és kitűnő zamatot nyer tőle.

A tejfel nehezen megy össze akkor, ha nem savanyodott meg kellő mérvben, és a köpülőben nem volt kellő fokú hőmérséknek kitéve. Ha ezen tényezőkre kevés gondot fordítunk, egyik baj a másik után következik. A vajképződés a köpülőben egész erőművi uton következik be úgy, hogy a lehűtött tejfelben levő vajtestecsek megoldva, a verés által a sajtonya buroktól megfosztatnak, és egyesülve, nagyobb darabokat képeznek. Ezen összenemes akkor következik be legjobban, ha a tejfel hőmérséke a köpülőben 18° C°t ért el; ezen hőmérséknél az előbb kemény vajtestecskék csaknem puha összeállást nyernek. A mozgásnak üteme, a szerint t. i., a mint a tejfel gyorsabban vagy lassabban veretik, szintén befolyással van a köpülés időtartamára, a képződő vaj könnyen kenőcsszerű lesz és tisztítása és kimosásával igen sok a baj. Mikor az apróbb vajdarabkák jelentkezni kezdenek, lassítani kell a köpülés ütemét, hogy nagyobb vajdarabok keletkezhesse. Ezt előidézhathatjuk hideg víznek, vagy hideg felezett tejnek a köpülőbe öntésével is, mi mellett a vaj könnyebben moshatóvá lesz. Ha a köpülést folyvást nagy gyorsasággal végezzük, a vaj mennyisége szaporodik ugyan, de ez egyáltalában nem előnyös, mert csak a tejfel és a sajtonya dolgoztatnak bele a vajba, a mi pedig ennek nem lesz hasznára.

Fővenyet a baromfiaknak! Nem lehet elégszer elmondani, hogy az általunk háziállatok gyanánt tartott madarak, a csirkétől a pulykáig, a kovahomokot nem nélkülözhetik. A madarak ugyanis nem birnak rágásra használható fogakkal és ezeket kivánják az eledellel együtt a gyomorba felvett főveny-szemekkel és kötőmelékkel pótolni. Ezen szemesek a gyomorban levő eledel szétörlését felette megkönnyítik s így az emésztést előmozdítják. A baromfi-udvaron mindig kell egy csomó durva szemű homokot tartani, mely az említett célnak igen jól megfelel. A másik oka a homok felszedésének az, hogy a tojó tyúk a tojáshéj készítésére fordított meszet így állítja elő. Jó a homok a baromfi-udvaron még azért is, hogy a baromfiak az élősdieket homokban fürdik ki testükből.

Szerkesztői izenetek.

B. G. urnak Rettegen. Mindent, mivel a közművelődést lehet előmozdítani, szívesen veszünk. Legelőször azonban mindent alkalmilag irni. Becsés közleménye közelebről jöni fog. A reptély ki van találva. Szíves üdvözlét.

Hivatalos árfolyamok a budapesti áru- és érték-tőzsdén.

Julius 21-én.

Magyar aranyjárdék	119.90
Magyar vasuti kölesön	135.75
M. keleti vasuti államkötv. I. kibocs.	91.75
M. keleti vasuti államkötv. II. kibocs.	110.75
M. keleti vasuti államkötv. . évi 1876	96.—
Magyar földterhermentesítési kötvény	98.50
M. földterhermentesít. kötv. záradékkal	97.75
Temes-bánati földterherment. kötvény	98.—
Temes-bánati földt. kötv. záradékkal	97.—
Erdélyi földterhermentesítési kötvény	98.25
Magyar szőlődézma-váltási kötvény	97.75
Magyar nyermény-sorsjegy kölesön	122.50
Tiszasszabályozási és szegedi sorsjegy	111.—
Osztrák járadék papírban	77.25
Osztrák járadék ezüstben	78.—
Osztrák járadék aranyban	95.—
1860. államsorsjegyek	131.50
Osztrák-magyar bankrészevény	823.—
Magyar hitelbank-részevény	327.—
Osztrák hitelintézet-részevény	325.60
Cs. és kir. arany	5.66
20 frankos arany	9.55
Német birodalmi márka	58.77
London (2 havi váltókért)	120.40
Magyar papírjárdék	87.55

Felelős szerkesztők:

T. Nagy Imre, Dr. Kádbéő Ferencz,
Ifj. Dobay János.
Kiadó tulajdonos:
Szabó Albert.

Magy. kir. államvasutak keleti vonalának

MENETRENDEJE.

(Érvényes 1881. évi május 15-től.)

A Predeal—nagyvárad irány:				A Nagyvárad—predeal irány:			
Állomások:				Állomások:			
		Személy vonat 203. sz.	T. v. I. II. III. oszt.			Személy vonat 204. sz.	T. v. I. II. III. oszt.
óra és perc				óra és perc			
Bukarestből	Indul	—	—	Budapest	Ind.	7.30	—
Predeal	"	—	—	Nagyvárad (vend.)	Érk.	4.18	262
Tömös	"	—	—		Ind.	5.00	6.50
Brassó	Érk.	6.13	7.25	Kolozsvár	Érkezik	9.40	4.58
Földvár	Ind.	6.52	8.01		Indul	10.14	8.—
Apáca	"	7.23	9.33	Kocsárd (vend.)	(elágazás) Érk.	12.38	11.43
Agostonfalva	"	7.51	1.01	(M.-Vas.) Indul		12.48	12.23
Kőhalom	"	—	—	Tövis (vendégl.) (elágazás) Érk.		1.47	2.17
Héjasfalva	"	10.15	4.01	(Gy.-Fehv.) Ind.		2.07	3.—
Szegesvár	vendéglő (Érk.)	10.32	4.29	Kapus (Elág. N.-Sze-)	Érk.	3.41	5.44
Medgyes	Ind.	10.52	5.23	(ben felé, (vendgl.) Ind.		3.51	6.52
	Ind.	12.06	8.10	Medgyes	Ind.	4.11	7.42
Kapus	Elágazás (Érk.)	12.24	8.38	Szegesvár (vendéglő) Érkezik		5.22	9.49
	N.-Sze- vendéglő (Ind.)	12.30	9.50		Indul	5.32	10.33
	ben felé (Ind.)	—	—	Héjasfalv	"	5.50	11.15
Tövis	Elágazás (Érk.)	2.06	12.49	Kőhalom	"	—	—
	Gy.-Fehér- vendéglő (Ind.)	2.26	2.18	Agostonfalva	"	8.18	3.53
	vár felé (Ind.)	—	—	Apáca	"	8.51	4.41
Kocsárd	Elágazás (Érk.)	3.24	4.09	Földvár	"	9.23	5.37
	M.-Vásár- vend. (Indul)	3.34	4.50			—	—
	hely felé (Indul)	—	—	Brassó (vendéglő) Érkezik		10.02	6.48
Kolozsvár vendéglő	Érk.	5.59	8.47		Indul	—	—
	Indul	6.28	8.20	Tömös	"	—	—
Nagyvárad vendéglő	Érk.	11.04	6.52	Predeal	"	—	—
	Indul	11.24	—	Bukarest	Érkezik	—	—
Budapest	Érkezik	8.21	—			—	—

A vastagabb keretbe nyomtatott számok az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig számított éjjeli időt jelentik.

1—3 Hirdetmény.

A borszéki üzletgazgatóságtól nyert bizományi raktáromban

VALÓDI BORSZÉKI VIZ

(főkut-víz, és Kossuth-víz) kapható nagyban és kicsinyben olcsóbban, mint bárhol. Együttal felhívom a t. cz. közönség becses figyelmét arra, mikép az egyedül jogosított raktáros ez egész vidéken csak én vagyok, s a vizet közvetlenül és egyenesen a borszéki üzletgazgatóságtól kapom.

Szotyori Dániel
(K.-Vásárhelyt, szentkatolnai ut.)

Pályázati hirdetés.

A kézdívásárhelyi közs. elemi (leány) iskolánál megüresedett tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomással évi 400 frt rendes fizetés és 100 frt lakbér van összekötve. Az állomás egy évre ideiglenesen töltetik be. Az ének- és zenében jártasoknak előny adatik. Pályázati határidő: 1882. aug. 15. A folyamodványok t. Kovács István isk. széki elnök urhoz intézendők.

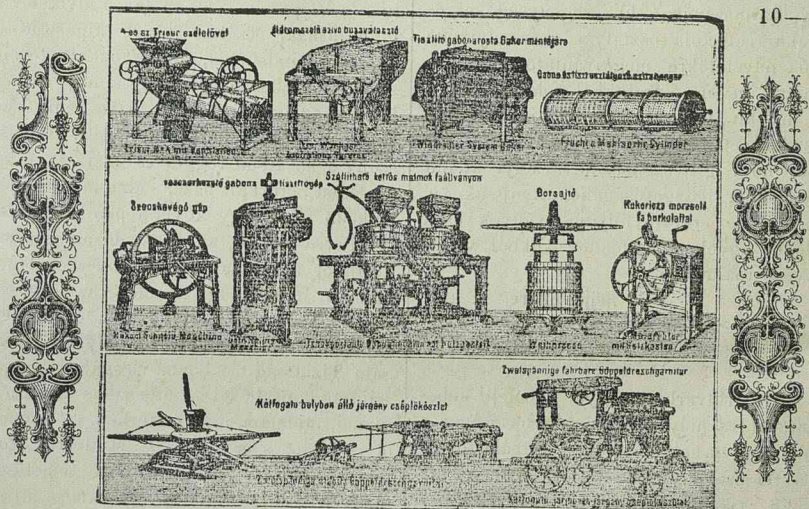
Kézdí-Vásárhelyt, 1882. jul. 16.

Az iskolaszék.

Gutjahr és Müller

BUDAPESTEN.

Első b.-pesti trieur, rostalemez és gazdasági gépegyár.
(Ezelőtt BROGLE J. és MÜLLER) a Margithid közelében.
Ajánlják szolid szerkezetű és javított gyártmányukat, ugymint:

Trieurök gazdaság számára:

Járgány, cséplőgépek, Szelelő rosták, Kukoricza-morzsolók, Szecekvágók, Borsajtók.

Különlegességek malmok számára:

Dupla malmok, Malom trieurhengerek, Gabnaosztályzó hengerek, Koptató gépek,

Daraválasztó gépek, Tarárok, Detacherók

Malomalkatrészek, u. m.: Transmissiók, Szijskerekek,

Rosta-lemezek:

Cséplőgép rosták, Lisztenger-sziták, Koptató lemezek, Ráspolj-lemezek, stb. stb.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Piaczi árak

Piaczi árak		Kézdí-Vásárhely július 20.		Csik-Szereda július 12.		Sz. Udvarhely június 2.		Gy.-Sz.-Miklós július 15.		
		frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	
Hecetoltier	Buza	) tiszta	8	80	9	50	9	80	9	80
		) elegy	7	52	—	—	—	—	7	—
	Rozs	) tiszta	6	—	6	25	6	—	6	50
		) elegy	5	—	5	—	4	80	6	—
	Arpa	) tiszta	3	60	5	50	5	50	6	—
		) elegy	6	—	6	—	—	—	—	—
	Zab		3	40	4	25	3	50	4	—
	Törökbuza		6	—	6	40	6	40	6	75
	Kása	) köles	10	—	10	—	—	—	8	50
		) árpa	—	—	—	—	—	—	—	—
Kisler	Borsó		7	—	—	—	—	—	—	—
	Lencse		12	—	—	—	—	—	—	—
	Fuszulyka		6	—	5	50	5	—	6	—
	Lenmag		—	—	—	—	—	—	—	—
	Kendermag		—	—	—	—	—	—	—	—
	Bükköny		—	—	—	—	5	—	—	—
	Pityóka		2	20	—	—	3	50	3	50
	Marhahus		—	40	—	36	—	40	—	40
	Disznóhus		—	44	—	44	—	48	—	48
	Juh-hus		—	24	—	24	—	—	—	30
Derec	Szalona		—	75	—	80	—	72	—	70
	Fagygyu		—	32	—	36	—	36	—	36
	Malacz		1	—	—	—	—	90	—	90
	Lud		—	70	—	—	1	—	1	—
	Réce		—	40	—	—	—	80	—	60
	Bárány	) fejtér	—	—	—	—	—	—	1	60
		) fekete	—	—	—	—	3	—	2	20
	Egy pár csirke		—	60	—	50	—	—	—	45
	10 tojás		—	15	—	15	—	13	—	13